

วิถีชีวิตของชาวไทญ้อในเขตตำบลคลองน้ำใส อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว
The Way of Life of Tai-Yoh in Khlong Namsai Sub-District Aranyapathet
District Sa Kaeo Province

วชิรวิทย์ ก้านจักร

วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

โทร 09-22828929, Email: bast_bong@hotmail.com

Wachirawit Kanjak

Master of Art, Kasetsart University

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราโมทย์ ประจนปัจจนึก

อาจารย์ประจำ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

โทร 02-5613484, Email: fsocpmp@ku.ac.th

Associate Professor Dr. Pramote Prachonpachanuk

Lecturer, Faculty of Social Science, Kasetsart University

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาและวิถีชีวิตของชาวไทญ้อ 2) เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงและสาเหตุการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชาวไทญ้อ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการสืบทอดวิถีชีวิตของชาวไทญ้อ ผู้ให้ข้อมูลหลักคือ ชาวไทญ้อในเขตตำบลคลองน้ำใส ที่มีอายุตั้งแต่ 70 ปีขึ้นไป จำนวน 12 คน เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ โดยใช้ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า ชาวไทญ้อเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ไทลาว ที่อพยพมาจากเวียงจันทน์เข้ามาอาศัยอยู่ในตำบลคลองน้ำใส อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ซึ่งชาวไทญ้อมีรูปแบบวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมในด้านรูปแบบที่อยู่อาศัย ด้านการแต่งกาย ด้านการเกษตรและครุภัณฑ์ ด้านประเพณีและพิธีกรรม โดยมีสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยภายใต้การพัฒนาประเทศของรัฐที่เร่งให้มีกระจายความเจริญสู่ชนบท โดยเน้นความเจริญทางด้านอุตสาหกรรมและการสร้างสาธารณูปโภคต่าง ๆ ในชุมชน เพื่อเอื้อต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ส่งผลให้ชาว

ไทยู้ต้องมีการปรับรูปแบบวิถีชีวิต โดยประยุกต์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นให้เข้ากับวิถีชีวิตดั้งเดิมของตน รวมทั้งมีแนวทางการสืบทอดโดยการอนุรักษ์และส่งเสริมวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมจากชาวไทยู้ในชุมชนและองค์การบริหารส่วนตำบลให้คงอยู่สืบไป

คำสำคัญ: วิถีชีวิต การเปลี่ยนแปลง แนวทางการสืบทอด

Abstract

This research aims to study 1) To study the history and culture of the Tai-Yoh. 2) To study the changes and the changing way of life of the Times Tai-Yoh. 3) To study inherited way of life of Tai-Yoh Times. The key informants are Tai-Yoh in Khlong Nam Sai Sub-District. Aged 70 years and over 12 people. Data were collected using in-depth interviews. The data obtained from interviews were conducted to analyze the data based on defined objectives. Using theories and related research into ways to analyze the data. And then presents the data obtained by analyzing the content.

The results are as follow: Tai-Yoh is ethnic group Tai-Laos the evacuation from Vientiane to live in Khlong Namsai Sub-District Aranyaprathet District Sa Kaeo Province. People have changed the way of life in case residential pattern, dressing, agriculture and family and ceremony. Processing social change Thailand under development in the government. That rapidly bring to rural area especially industrial infrastructure for growth economy cause adapting the way of life. The succession plans the conservation and promote the traditional the way of life Tai-Yoh from the community and Sub-district Administrative Organization to remain forever.

Keyword: Way of Life, Change, Succession Way

บทนำ

อำเภออรัญประเทศเป็นอำเภอชายแดนด้านตะวันออกของจังหวัดสระแก้วมีแนวชายแดนติดต่อกับประเทศกัมพูชาเป็นอำเภอที่ได้รับความสนใจทั้งของภาครัฐบาลและเอกชน ที่ต้องการให้อำเภออรัญประเทศเป็นอำเภอหน้าด่านในทางด้านเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวอำเภอหนึ่งในกลุ่มอินโดจีน หากเรามองย้อนกลับไปในอดีตของอำเภออรัญประเทศ อาจกล่าวได้ว่าเป็นอำเภอหนึ่งที่มีประวัติของตนเองมาอย่างยาวนาน นอกจากนี้อำเภออรัญประเทศยังเป็นอำเภอหนึ่งที่มีกลุ่มชาติพันธุ์ซึ่งมีความหลากหลายทั้งทางด้านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ความเชื่อและพิธีกรรมตั้งถิ่นฐานอยู่มากมาย

สาเหตุที่มีความหลากหลายดังกล่าวเนื่องจากการเป็นอำเภอชายแดนที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีการค้าขายบริเวณชายแดน และมีการคมนาคมติดต่อกับเมืองต่าง ๆ ได้อย่างสะดวกสบาย ดังนั้นจึงมีการอพยพของประชากรจากถิ่นอื่นเข้ามาดินแดนนี้ด้วยปัญหาแตกต่างกัน เช่น ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและสงครามภายในประเทศ ทำให้มีชาวจีนและกัมพูชาได้เข้ามาตั้งรกรากทำการค้าและรับจ้าง ขยายแรงงานและอาชีพต่าง ๆ ในอำเภออรัญประเทศ และยังมีกลุ่มชาวเวียดนามที่อพยพเข้ามาอยู่ในฐานะผู้พึ่งพระบรมโพธิสมภารของพระมหากษัตริย์ไทยในช่วงก่อนและหลังสงครามอินโดจีน นอกจากนี้การอพยพเข้ามาอยู่ในอำเภออรัญประเทศยังเกิดจากการกวาดต้อนผู้คนเข้ามาเนื่องจากกรณีแพ้สงคราม ดังกรณีในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งได้มอบหมายให้เจ้าพระยาราชสุภาวดี (สิงห์ สิงหเสนี) ยกทัพไปปราบกบฏที่เวียงจันทน์ เมื่อได้รับชัยชนะก็ได้กวาดต้อนผู้คนแถบแขวงท่าอุเทน และเวียงจันทน์ริมฝั่งแม่น้ำโขง เข้ามาอยู่ในอรัญประเทศชนกลุ่มนี้ได้แก่ กลุ่มชาวไทยอู (ศิริกมล สายสร้อย, 2540)

กลุ่มชาวไทยอู คือกลุ่มคนที่เข้ามาอยู่ในอรัญประเทศรุ่นแรก ซึ่งถือว่าเป็นเชื้อสายบรรพบุรุษของชาวอรัญประเทศดั้งเดิม แรกเริ่มเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่บ้านดงอรัญริมลำน้ำคลองลึกและได้อพยพตามลำห้วยพรมโหดเข้ามาอยู่ในอรัญประเทศ ในปัจจุบันแม้ว่ากลุ่มชาวไทยอูจะยังคงพยายามอนุรักษ์วิถีชีวิตทางด้านวัฒนธรรมและประเพณีของตนไว้ แต่ประวัติศาสตร์ ภาษา ขนบธรรมเนียม ประเพณีวัฒนธรรมของแต่ละสังคมก็มีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา กลุ่มชาวไทยอูในอำเภออรัญประเทศก็เปลี่ยนแปลงไปเช่นเดียวกัน การศึกษาถึงเรื่องราววิถีชีวิตของชาวไทยอูในอำเภออรัญประเทศจึงเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่ง เนื่องจากกลุ่มชนชาวไทยอูคือบรรพบุรุษของชาวอรัญประเทศ ได้มีการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตจากแบบดั้งเดิมเป็นแบบสังคมเมือง ซึ่งทำให้วิถีชีวิตแบบดั้งเดิมชาวไทยอูในอำเภออรัญประเทศเปลี่ยนไป ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิถีชีวิต การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและแนวทางสืบทอดวิถีชีวิตของกลุ่มชาวไทยอูในเขตตำบลคลองน้ำใส อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ซึ่งผลของการศึกษาในครั้งนี้จะเป็นแนวทางในการอนุรักษ์และฟื้นฟูวิถีชีวิตให้คงอยู่ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงซึ่งจะก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในวิถีชีวิตของตนซึ่งมีความหมายมากต่อการพัฒนาชุมชนที่จะเข้าใจและรักษาอัตลักษณ์ของตนเองไว้เพื่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาและวิถีชีวิตของชาวไทยอู
2. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและสาเหตุการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชาวไทยอู
3. เพื่อศึกษาแนวทางการสืบทอดวิถีชีวิตของชาวไทยอู

วิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่องวิถีชีวิตของชาวไทญ้อในเขตตำบลคลองน้ำใส อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล เพื่อศึกษาความเป็นมา วิถีชีวิต การเปลี่ยนแปลงและสาเหตุการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งแนวทางการสืบทอดของชาวไทญ้อ ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและเก็บข้อมูลภาคสนามโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การสังเกต การสนทนากลุ่ม และนำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์ตรวจสอบพร้อมนำเสนอผล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผู้ให้ข้อมูลหลักคือ ชาวไทญ้อในเขตตำบลคลองน้ำใส อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ซึ่งตำบลคลองน้ำใสเป็นตำบลที่มีชาวไทญ้ออาศัยอยู่อย่างหนาแน่นรวมทั้งสิ้น 12 หมู่บ้าน โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยครั้งนี้ คัดเลือกกลุ่มที่มีอายุตั้งแต่ 70 ปีขึ้นไป เป็นตัวแทนของหมู่บ้าน 1 คน ต่อ 1 หมู่บ้าน สามารถสื่อสารภาษาไทยได้อย่างชัดเจน เป็นที่ยอมรับและมีความน่าเชื่อถือต่อคนในหมู่บ้าน ที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิถีชีวิตของชาวไทญ้อได้ภายในตำบลรวมทั้งสิ้น 12 คน ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล โดยศึกษาจากข้อมูลพื้นฐานของหมู่บ้าน การตรวจเอกสารของชุมชนและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชาวไทญ้อเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดขอบเขตเนื้อหาของการสัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยมีการรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยและบทความที่เกี่ยวข้องกับชาวไทญ้อของนักวิชาการต่าง ๆ ที่ได้ศึกษาค้นคว้าและวิจัยเอาไว้แล้ว
2. การบันทึกข้อมูลจากการลงพื้นที่โดยใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วมในการเก็บข้อมูลในภาคสนามโดยบันทึกในสมุดจดบันทึกภาคสนามและกล้องถ่ายภาพ
3. การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการจากแบบสัมภาษณ์ที่เตรียมไว้และการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการจากการพูดคุยภายในตำบลโดยใช้เครื่องบันทึกเสียง

หลังจากตรวจสอบข้อมูลเรียบร้อยแล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อหาข้อสรุปของวิถีชีวิตของชาวไทญ้อและหาสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงทางด้านวิถีชีวิตของชาวไทญ้อในปัจจุบัน โดยนำเสนอผลการวิจัยด้วยการเขียนแบบพรรณนา

ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องวิถีชีวิตของชาวไทญ้อในเขตตำบลคลองน้ำใส อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ผู้วิจัยได้แบ่งวิถีชีวิตของชาวไทญ้อ ออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านรูปแบบที่อยู่อาศัย ด้านการแต่งกาย ด้านการเกษตรและครัวเรือน ด้านประเพณีและพิธีกรรม ซึ่งแต่ละด้านมีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านรูปแบบที่อยู่อาศัย บ้านเรือนของชาวไทญ้อเป็นบ้านทรงไทยเดิม หลังคามุงด้วยหญ้าแฝก ถ้าทางบ้านมีฐานะก็จะมุงด้วยสังกะสี ไม่มีรั้วล้อมรอบบ้าน ปลูกสร้างด้วยวัสดุที่หาง่าย

ในท้องถิ่นเป็นสำคัญ เช่น ไม้ไผ่ ต้นไม้ต่าง ๆ กล่าวคือ เสาทำด้วยต้นไม้ทั้งต้น ซึ่งมักจะเป็นไม้เนื้อแข็ง เลือกลำต้นไม้ที่มีง่ามไว้สำหรับวางคานนำมาตากด้วยขวานให้ได้ลักษณะเป็นต้นเสารับรองคาน พื้นบ้านจะเป็นปากสับที่ทำด้วยไม้ไผ่ให้แบนเป็นชั้น ๆ แผลออกเป็นแผ่นติดกันหรือไม่ก็เป็นกระดานไม้จริงซึ่งเลื่อยและตากให้เป็นแผ่น ใต้ถุนบ้านเปิดโล่งและมีความสูงเดินลอดได้อย่างสบาย สำหรับเป็นที่ ทอผ้า ตำข้าว สีข้าว เลี้ยงไก่ และเก็บเครื่องใช้ในการทำเกษตรกรรม บ้านไต่บ้านทอดขึ้นทางชันหน้า บ้านและหลังบ้าน ภายในบ้านจะมีห้องสำคัญอยู่ 2 ห้อง คือ ห้องเปิง ซึ่งเป็นห้องที่ไว้หิ้งผีบรรพบุรุษ เป็นห้องเล็ก ๆ ไม่มีสิ่งของใดนอกจากหิ้งบูชา และอีกห้องหนึ่งคือ ห้องของผู้หญิง เอาไว้แต่งตัว เก็บ ข้าวของและนอน ส่วนผู้ชายก็จะอาศัยอยู่บริเวณที่กว้างรอบ ๆ ห้อง บริเวณที่เป็นครัวจะทำเป็นพื้น ต่ำลงมาจากพื้นที่อยู่อาศัยใช้ประกอบอาหารโดยเฉพาะ เวลารับประทานอาหารจะยกขึ้นมานบนเรือน เรือนของชาวไทญ้อส่วนใหญ่จะเปิดโล่ง ไม่มีประตูปิด จะมีประตูเฉพาะห้องเท่านั้น (ศิริกมล สายสร้อย, 2540) บริเวณบ้านจะมีบึงเกอร์ไว้เป็นที่หลบภัยจากสงคราม และทุก ๆ หมู่บ้านจะมี บึงเกอร์หลบภัยประจำหมู่บ้าน ชาวไทญ้อมีอาชีพทำเกษตรกรรม จึงมีการตั้งถิ่นฐานตามพื้นที่ทำกิน ของตัวเอง

2. ด้านการแต่งกาย ชาวไทญ้อมีเอกลักษณ์ทางการแต่งกายเป็นของตนเอง แม้ ได้อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลานานแล้วแต่เอกลักษณ์ทางการแต่งกายยังคงอยู่ในวิถี ชีวิตของชาวไทญ้อ ชาวไทญ้อนั้นมีการแต่งกายที่แตกต่างกันตามกาลเทศะ แล้วแต่โอกาส เพศ วัย และฐานะทางสังคม ซึ่งสามารถแบ่งการแต่งกายออกเป็น 2 ประเภทได้แก่ การแต่งกายของผู้ชายและ การแต่งกายของผู้หญิง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ (ศิริกมล สายสร้อย, 2540)

2.1 การแต่งกายของผู้ชายมี ผ้าโสร่ง กางเกงขาก๊วย กางเกงขาสั้น ผ้านุ่ง ไจกระเบน ผ้าแพรและเสื้อคอกลม

2.2 การแต่งกายของผู้หญิงมี เสื้อคอกลม เสื้อคอกระเช้า ชินคั่น ผ้าเปียง ชินหมี่ลวด

3. ด้านการเกษตรและครัวเรือน ชาวไทญ้อมีการประกอบอาชีพเกี่ยวกับการเกษตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำนา ดังนั้นจึงมีการผลิตเครื่องมือเครื่องใช้เกี่ยวกับการทำนาขึ้นเพื่อใช้ในการ พั่นแรง นอกจากนี้ยังมีการผลิตเครื่องมือเครื่องใช้ที่ใช้ในครัวเรือนอีกด้วย ซึ่งนับได้ว่าเป็นกลุ่มชนที่มี ฝีมือในการทำสิ่งของเครื่องใช้เองแทบทุกอย่างโดยเฉพาะ ซึ่งเครื่องมือเครื่องใช้ของชาวไทญ้อมี ดังต่อไปนี้ (ศิริกมล สายสร้อย, 2540)

3.1 เครื่องใช้ในการเกษตรมี พลั่ว ไถ คราด เกวียน กระบุง ครกกระเดื่อง ตะแกรง กระดังฟัดข้าว สุ่ม ลันดักปลาไหล ลอบ เคียว ครกไม้ จอบ

3.2 เครื่องใช้ในครัวเรือนมี ขมุก แอบข้าว ไซ้ ปานหรือพาน ตะกร้าหลอด กะเหล็บ จอบ

4. ด้านประเพณีและพิธีกรรม ในการดำเนินชีวิตของไทยผู้นั้น จะมีประเพณีปฏิบัติ ตั้งแต่เกิดจนตายอย่างเป็นขั้นตอน ซึ่งประเพณีต่าง ๆ เหล่านี้ มักจะมีความศรัทธาในพระพุทธศาสนา และความเชื่อในการนับถือผีเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ซึ่งประเพณีและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของ ชาวไทยอู๋ มีประเพณีการเกิด การแต่งงาน การเกี่ยวสาว ประเพณีการบวช ประเพณีการสะเดาะเคราะห์ ประเพณีขึ้นเขาไทยอู๋คลองน้ำใส ประเพณีทำบุญข้าวประดับดิน ประเพณีแห่ปราสาทผึ้ง พิธีกรรมเกี่ยวกับการตาย พิธีเลี้ยงผีเทวดา และพิธีสืบทอดบ้าน (ศิริกมล สายสร้อย, 2540)

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิจัยพบว่า ชาวไทยอู๋ได้มีการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตตามสภาพสังคมที่เปลี่ยนไปซึ่ง การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชาวไทยอู๋ สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ด้านรูปแบบที่อยู่อาศัย เดิมบ้านของชาวไทยอู๋เป็นบ้านทรงไทยเดิม หลังคามุง ด้วยหญ้าแฝกหรือสังกะสี ใต้ถุนบ้านเปิดโล่งและมีความสูงเดินลอดได้อย่างสบาย สำหรับเป็นที่ทอดผ้า ตำข้าว สีข้าว เลี้ยงหมู เลี้ยงไก่ และเก็บเครื่องใช้ในการทำเกษตรกรรม ภายในบ้านจะมีห้องสำคัญอยู่ 2 ห้อง คือ ห้องเปิง ซึ่งเป็นห้องที่ไว้หิ้งผีบรรพบุรุษ เป็นห้องเล็ก ๆ ไม่มีสิ่งของใดนอกจากหิ้งบูชา และ อีกห้องหนึ่งคือ ห้องของผู้หญิง เอาไว้แต่งตัว เก็บข้าวของและนอน บริเวณที่เป็นครัวจะยกพื้นต่ำลง มาจากพื้นที่อยู่อาศัยใช้ประกอบอาหารโดยเฉพาะ บริเวณบ้านจะมีบึงเกอร์ไว้สำหรับหลบภัย ลักษณะการตั้งบ้านเรือนของชาวไทยอู๋ในตำบลแต่เดิมนั้นจะแยกกันตั้งตามที่ทำกินของตนเอง ซึ่ง สอดคล้องกับการวิจัยของศิริกมล สายสร้อย (2540) ได้มีการสำรวจชุมชนชาวไทยอู๋ ประกอบด้วย หลายหมู่บ้านในเขตตำบลคลองน้ำใส โดยอธิบายว่า บ้านของชาวไทยอู๋เป็นบ้านไม้ ยกพื้นสูง ส่วน ใหญ่นิยมตั้งบ้านเรือนรวมกันเป็นกลุ่ม ชาวบ้านมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดเหมือนญาติ บ้านเรือน สร้างอยู่ตามพื้นที่ทำกินของตัวเอง พื้นที่ทำเกษตรกรรมจะอยู่ห่างจากที่อยู่อาศัยไม่มากนัก มีการดำรง ชีวิตอย่างง่าย ปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์พอเพียงต่อการยังชีพตามลักษณะภูมิประเทศ ในบริเวณพื้นที่กลุ่มจะ ปลูกข้าวหรือทำนาซึ่งเป็นอาชีพหลักของชาวไทยอู๋ ส่วนในพื้นที่ตอนจะปลูกพืชไร่

ปัจจุบัน ชาวไทยอู๋ได้เปลี่ยนรูปทรงบ้านแบบเดิม เป็นลักษณะคล้ายบ้านเรือนของคนไทย หรือสร้างเลียนแบบทรงยุโรป โดยวัสดุที่ใช้ได้เปลี่ยนไปใช้วัสดุที่ง่ายต่อการซื้อหาและมีความทนทาน มากขึ้น สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงเกิดจากชาวไทยอู๋ต้องการเปลี่ยนรูปแบบบ้านให้มีความทันสมัย อีกทั้งรูปแบบบ้านเดิมนั้น ปัจจุบันวัสดุที่ใช้ในการสร้างบ้านนั้นหาได้ยากและมีความไม่คงทนต่อสภาพ ดินฟ้าอากาศ ต้องซ่อมแซมอยู่เสมอเมื่อเปรียบเทียบกับวัสดุที่ใช้สร้างบ้านในปัจจุบันที่มีความแข็งแรง ทนทาน อีกทั้งยังหาซื้อได้ง่าย จึงเป็นสาเหตุทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางรูปแบบของบ้าน สำหรับ บึงเกอร์หลบภัยนั้น ในบริเวณบ้านจะไม่มีการสร้างขึ้นอีกแล้ว เนื่องจากสงครามเขมรแดงได้จบลงไป แล้ว จะพบเห็นได้เฉพาะบ้านบางหลังเท่านั้นที่ยังไม่ได้รื้อ การตั้งถิ่นฐานของชาวไทยอู๋ ได้เริ่มมีการ

ย้ายไปตั้งถิ่นฐานตามแนวเส้นทางคมนาคมภายในตำบลเพื่อความสะดวกในการดำเนินชีวิตประจำวัน ส่งผลให้วิถีชีวิตของชาวไทญ้อในตำบลนั้นเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย

สำหรับแนวทางการสืบทอดวิถีชีวิตพบว่า ชาวไทญ้อในตำบลต้องการให้ลูกหลานชาวไทญ้อให้รักษาวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบดั้งเดิมเอาไว้ อยากให้มีการสร้างหรือจำลองรูปแบบบ้านเรือนแบบดั้งเดิมบ้าง อาจจะตั้งอยู่ในชุมชนหรือในส่วนของภาครัฐเพื่อให้ลูกหลานชาวไทญ้อได้เห็นและมีความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ของตน สำหรับการส่งเสริมจากของรัฐบาลว่า ภายในตำบลคลองน้ำใสยังไม่พบการส่งเสริมในด้านนี้ แต่องค์การบริหารส่วนตำบลคลองน้ำใส ได้จัดทำเอกสารและแผ่นพับให้ความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตของชาวไทญ้อเพื่อรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของตนและเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญของชาวไทญ้อในชุมชน

2. ด้านการแต่งกาย ชาวไทญ้อมีเอกลักษณ์ในการแต่งกายเป็นของตนเอง แม้จะได้อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลานานแล้วแต่เอกลักษณ์ทางด้านการแต่งกายยังคงอยู่ในวิถีชีวิตของชาวไทญ้อ ที่มีการแต่งกายแตกต่างกันตามกาลเทศะ แล้วแต่โอกาส เพศ วัย และฐานะทางสังคม ซึ่งแบ่งการแต่งกายออกเป็น 2 ประเภทคือ การแต่งกายของผู้ชาย การแต่งกายของผู้หญิง ปัจจุบันการแต่งกายที่ใส่ในชีวิตประจำวันทั้งผู้หญิงและผู้ชาย ได้เปลี่ยนไปใส่เสื้อผ้าตามสมัยนิยมเป็นส่วนใหญ่ จะพบการแต่งกายแบบดั้งเดิมในกลุ่มผู้สูงอายุเท่านั้น ซึ่งชาวไทญ้อจะใส่ชุดแบบดั้งเดิมก็ต่อเมื่อมีประเพณีหรือมีการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ เท่านั้น โดยสาเหตุที่ชาวไทญ้อมีการเปลี่ยนแปลงด้านการแต่งกายนั้น เนื่องมาจากชาวไทญ้อรุ่นใหม่มีความต้องการที่จะแต่งกายให้ดูกลมกลืนกับยุคสมัยและบุคคลภายนอกที่ต้องการติดต่อ อีกทั้งเพื่อความสะดวกในการประกอบอาชีพอื่นที่นอกเหนือจากการเกษตร การเปลี่ยนแปลงและสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงทางด้านการแต่งกายนั้น เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่ทันสมัยมากขึ้นสอดคล้องกับแนวคิดของ จานง อติวัฒนสิทธิ์ และคณะ (2543: 171-172) กล่าวว่า เหตุที่ทำให้ส่วนต่าง ๆ ของสังคมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมก็คือ การเปลี่ยนแปลงจากบางส่วนในระบบสังคมประการหนึ่งและการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมธรรมชาติ อันเป็นปัจจัยนอกระบบสังคมอีกประการหนึ่ง สภาพทางธรรมชาติอันอยู่เหนือการควบคุมของมนุษย์ย่อมมีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิต อย่างแน่นอนแต่ การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในประวัติศาสตร์ของสังคมมนุษย์มักมีสาเหตุมาจากฝีมือของมนุษย์เองเป็นผู้ก่อขึ้นอาจจำแนกปัจจัยที่สำคัญอันเป็นสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงของสังคม คือ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมธรรมชาติอันเป็นปัจจัยที่อยู่นอกระบบสังคม ส่วนปัจจัยที่เกี่ยวกับมนุษย์ในสังคมโดยตรง ได้แก่ปัจจัยด้านประชากร ปัจจัยด้านเทคโนโลยี ปัจจัยทางเศรษฐกิจและปัจจัยด้านความคิดหรืออุดมการณ์ของสมาชิกสังคม ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสังคมขึ้น

สำหรับแนวทางการสืบทอดวิถีชีวิตด้านนี้ พบว่าชาวไทญ้อในตำบลต้องการให้มีการแต่งกายแบบดั้งเดิมสำหรับเข้าร่วมประเพณีหรือพิธีกรรมต่าง ๆ ในตำบล รวมทั้งต้องการให้ชาวไทญ้อรุ่นใหม่

แต่งกายให้ถูกกาลเทศะ ในการเข้าร่วมงานประเพณีต่าง ๆ ในตำบล อีกทั้งต้องการให้รักษาความเป็นเอกลักษณ์ในการแต่งกายของชาวไทญ้อแบบดั้งเดิมเอาไว้ สำหรับการส่งเสริมจากภายนอกพบว่า มีการตั้งกลุ่มทอผ้าบ้านคลองน้ำใส และองค์กรสวัสดิการชุมชนคลองน้ำใสอยู่ในหมู่ 6 เพื่ออนุรักษ์ความเป็นเอกลักษณ์ในการแต่งกายของชาวไทญ้อและยังสร้างอาชีพให้กับชาวบ้านในตำบลอีกด้วย ส่วนองค์การบริหารส่วนตำบลคลองน้ำใสได้มีการสนับสนุนให้มีการจัดประเพณีของชาวไทญ้อทุกปี เช่น ประเพณีแห่ปราสาทผึ้งชาวไทญ้อ จัดขึ้นในช่วงเดือนพฤศจิกายนของทุกปี ซึ่งถือเป็นแรงกระตุ้นและรื้อฟื้นให้ชาวไทญ้อในตำบลได้มีการใส่ชุดไทญ้อมาร่วมประเพณี ส่งผลให้เอกลักษณ์ทางการแต่งกายของชาวไทญ้อยังคงดำรงอยู่กับท้องถิ่นแห่งนี้ต่อไป

3. ด้านการเกษตรและครัวเรือน เดิมชาวไทญ้อมีการประกอบอาชีพเกี่ยวกับการเกษตรโดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำนา ดังนั้นจึงมีการผลิตเครื่องใช้เกี่ยวกับการทำนาขึ้นเพื่อใช้ในการท่อน้ำ นอกจากนี้ยังมีการผลิตเครื่องมือเครื่องใช้ในครัวเรือนอีกด้วย ซึ่งนับได้ว่าเป็นกลุ่มชนที่มีฝีมือในการทำสิ่งของต่าง ๆ ขึ้นใช้เองแทบทุกอย่างโดยมีลักษณะเฉพาะตัวที่เป็นเอกลักษณ์อย่างเห็นได้ชัดกว่าชนกลุ่มอื่น ๆ ปัจจุบันพบว่า ภายในครัวเรือนของชาวไทญ้อนั้นยังมีเครื่องมือเครื่องใช้บางประเภทใช้อยู่ในชีวิตประจำวันอยู่บ้าง แต่สำหรับเครื่องมือเครื่องใช้สำหรับการประกอบการเกษตรนั้นพบว่า ส่วนใหญ่ไม่มีการใช้ในชีวิตประจำวันแล้ว สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงทางการเกษตรและครัวเรือนนั้นเกิดจากการที่ชาวไทญ้อได้มีการเปลี่ยนแปลงอาชีพขึ้นภายในตำบลจากการทำนาเปลี่ยนไปเป็นอาชีพอื่น ๆ เนื่องจากการทำนาเป็นอาชีพที่มีรายได้ไม่คงที่และต้องอาศัยธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ จึงมีการเปลี่ยนแปลงอาชีพเป็นรับราชการ ค่าขาย หรือรับจ้าง ที่มีรายได้ที่มั่นคง และมีสวัสดิการตอบแทนที่ดี การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตด้านการเกษตรและครัวเรือน สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงเกิดจากการพัฒนาจากยุคเกษตรกรรมมาเป็นยุคอุตสาหกรรม ทำให้เกิดการเปลี่ยนเครื่องมือเครื่องใช้ในการเกษตรและครัวเรือนแบบดั้งเดิมมาเป็นเครื่องมือเครื่องใช้แบบใหม่ในปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เสกสรรค์ มธุราภังกร (2547: 16-17) ได้กล่าวไว้ว่า จากอดีตถึงปัจจุบันโลกของเรามีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ถ้ามองในแง่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการค้นพบองค์ความรู้ใหม่ ๆ เราอาจจำแนกการเปลี่ยนแปลงออกเป็น 3 ยุค คือ ยุคเกษตรกรรม (ตั้งแต่เริ่มอารยธรรม ค.ศ.1600 โดยประมาณ) ยุคอุตสาหกรรม (ค.ศ.1600-ค.ศ.1990) และยุคข้อมูลข่าวสาร (ค.ศ. 1990-ปัจจุบัน) จาก 3 ยุคดังกล่าว จะเห็นได้ว่า แนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงเป็นไปอย่างรวดเร็วขึ้นคือยุคเกษตรกรรมกินเวลาประมาณ 4,500 ปี พอมาถึงยุคอุตสาหกรรมกินเวลาน้อยลง คือ ประมาณ 400 ปี และมาถึงยุคข้อมูลข่าวสารซึ่งกินเวลาเพียง 14 ปี เท่านั้น สาเหตุหลักของการเปลี่ยนแปลงในแต่ละยุคเกิดจากการปฏิวัติเทคโนโลยี เช่น การคิดค้นเครื่องกล ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากยุคเกษตรสู่ยุคอุตสาหกรรม และการพัฒนาของคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากยุคอุตสาหกรรมสู่ยุคข้อมูลข่าวสาร เป็นต้น

แนวทางการสืบทอดวิถีชีวิตด้านนี้พบว่า แม้ว่าชาวไทญ้อส่วนใหญ่จะไม่ได้ใช้เครื่องมือเครื่องใช้ดั้งเดิมเหล่านี้ในชีวิตประจำวันแล้ว แต่ยังคงมีการเก็บรักษาเครื่องมือเครื่องใช้เหล่านี้เอาไว้ โดยต้องการที่จะอนุรักษ์ไว้ให้คนรุ่นหลังที่สนใจได้ทำการสืบทอดต่อไป สำหรับการส่งเสริมจากภายนอกพบว่า ได้มีศูนย์วัฒนธรรมหมู่ 6 อพป.คลองน้ำใสได้เก็บรักษาและจัดแสดงเครื่องใช้เหล่านี้เอาไว้ให้ผู้สนใจทั่วไปและเพื่อให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ของชาวไทญ้อต่อไป นอกจากนี้ในช่วงประเพณีของชาวไทญ้อ ยังมีการจัดนิทรรศการและแสดงผลงานเครื่องมือเครื่องใช้เหล่านี้เพื่อให้ผู้สนใจมาชมอีกด้วย

4. ด้านประเพณีและพิธีกรรม ชาวไทญ้อนั้นมีประเพณีและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต ซึ่งสามารถแบ่งเป็น 2 ประเภทได้แก่ ประเพณีและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฏจักรชีวิต ได้แก่ ประเพณีการเกิด ประเพณีการแต่งงาน การเกี้ยวสาว ประเพณีการบวช ประเพณีการสะเดาะเคราะห์ พิธีกรรมเกี่ยวกับการตาย ประเพณีและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ ได้แก่ พิธีเลี้ยงผีเทวดา พิธีสืบทอดบ้าน ประเพณีขึ้นเขาไทญ้อคลองน้ำใส ประเพณีทำบุญข้าวประดับดิน ประเพณีแห่ปราสาทผึ้ง

จากการสัมภาษณ์พบว่าประเพณีและพิธีกรรมที่ยังคงพบภายในตำบล มักเป็นประเพณีและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อในผีบรรพบุรุษ เพราะชาวไทญ้อเชื่อว่าเมื่อประกอบพิธีเหล่านั้นแล้ว จะทำให้ตนมีความเป็นอยู่อย่างร่มเย็น เป็นสุข ส่วนพิธีที่แทบจะไม่ปรากฏในตำบลมักเป็นพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพและความเจ็บป่วย ซึ่งสาเหตุของที่พิธีเหล่านี้พบได้น้อยลงมีสาเหตุมาจากความเจริญทางด้านการแพทย์และการสาธารณสุขในตำบล สำหรับการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตด้านประเพณีและพิธีกรรมนั้นเกิดจากปัจจุบัน ชาวไทญ้อได้หันมานับศาสนาพุทธ ไม่ได้นับถือผีอีกต่อไปแล้ว ประกอบกับการที่ชาวไทญ้อรุ่นใหม่มีการศึกษาที่สูงขึ้น มีการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่สามารถพิสูจน์ได้ จึงทำให้ความเชื่อเก่า ๆ ได้ สูญหายไป ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ณรงค์ เส็งประชา (2541: 52-53) ซึ่งกล่าวถึงสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมออกเป็น 8 ข้อย่อย ๆ ว่า

1. เนื่องจากการทำนุบำรุงส่งเสริมวัฒนธรรมเพื่อปรุงแต่งวัฒนธรรมสังคมของตนให้เจริญงอกงามขึ้นมีการคิดค้นวัฒนธรรมให้มีการปรับปรุงดัดแปลงวัฒนธรรมเดิมให้เหมาะกับสังคมปัจจุบันซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

2. การเปลี่ยนของธรรมชาติสภาพของดินฟ้าอากาศซึ่งเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เช่น ความเสื่อมคุณภาพของเนื้อดิน น้ำท่วม ลมพายุ ความแห้งแล้งและความหนาวจัด การเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติดังกล่าวกระตุ้นให้มนุษย์ประดิษฐ์สิ่งใหม่ เพื่อควบคุมการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว เช่น ผลิตปุ๋ยเพื่อทำให้เนื้อดินอุดมสมบูรณ์ ประดิษฐ์เครื่องปรับอากาศเพื่อขจัดความร้อนอบอ้าวของอากาศ อันทำให้วิถีชีวิตหรือวัฒนธรรมของมนุษย์เปลี่ยนแปลงไป

3. การเปลี่ยนแปลงในความต้องการของมนุษย์ โดยเหตุที่มนุษย์มีเชาวน์ปัญญาสูง ความนึกคิดของมนุษย์จึงเป็นไปอย่างกว้างขวางกล่าวกันว่ามนุษย์เป็นทาสของความนึกคิดของตนเองอยู่ตลอดเวลาและความนึกคิดนี้ได้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในความต้องการของมนุษย์ ฉะนั้นมนุษย์จำเป็นต้องแสวงหาสิ่งตอบสนองความต้องการของตนที่เพิ่มขึ้นโดยลำดับ เช่น คิดค้นสิ่งใหม่ ๆ และวิธีการใหม่ ๆ ขึ้นมาอันเป็นผลให้วัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงไป

4. การเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมทางสังคม สังคมมนุษย์ย่อมไม่อยู่คงมีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอยู่ตลอดเวลา เช่น จำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้นทำให้มีการแข่งขันกันสูงขึ้นตลอดจนการขัดแย้งระหว่างชนชั้น (Class Conflict) เพิ่มมากขึ้นอันเป็นปัญหามนุษย์จึงต้องหาวิธีการและสร้างระเบียบปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาย่างยากดังกล่าว ดังนั้นวัฒนธรรมของมนุษย์ย่อมเปลี่ยนแปลงไปด้วย

5. การแลกเปลี่ยนหิวยิมวัฒนธรรม มนุษย์ในสังคมต่าง ๆ มีการติดต่อสื่อสารอยู่ตลอดเวลาเฉพะอย่างยิ่งในปัจจุบันการคมนาคมติดต่อถึงกันเป็นไปอย่างสะดวกรวดเร็วการแลกเปลี่ยนหิวยิมวัฒนธรรมจึงเป็นไปอย่างกว้างขวาง

6. วัฒนธรรมอาจเปลี่ยนแปลงได้จากการพัฒนาการของมนุษย์ความรู้และเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่สังคมกำหนดขึ้นเอง เช่น จากการที่ผู้คนมีความรู้มากขึ้นทำให้เปลี่ยนทัศนคติความรู้เดิม

7. วัฒนธรรมอาจเปลี่ยนแปลงได้เนื่องจากความประสงค์ของผู้มีอำนาจในสังคม

8. เนื่องจากการมองเห็นประโยชน์และความจำเป็นของสิ่งนั้น ๆ ทำให้ผู้คนรับเอาวัฒนธรรมนั้น ๆ ทำให้ผู้คนรับเอาวัฒนธรรมนั้น ๆ มาใช้ในการดำเนินชีวิต เช่น การมีประชากรมากขึ้นก็จำเป็นต้องอาศัยการผลิตแบบอุตสาหกรรมการใช้เครื่องมือเครื่องจักรช่วยในการผลิต

แนวทางการสืบทอดวิถีชีวิตด้านนี้ ผลการสัมภาษณ์ชาวไทญ้อในตำบลพบวา ต้องการให้ชาวไทญ้อรุ่นใหม่สืบทอดประเพณีและพิธีกรรมเหล่านี้ต่อไป เนื่องจากมีความเชื่อว่าประเพณีและพิธีกรรมเหล่านี้จะทำให้ผู้อยู่อาศัยเกิดความปลอดภัยและสงบสุข จากการสังเกตของผู้วิจัยพบว่า ชาวไทญ้อภายในตำบลยังคงสืบทอดประเพณี พิธีกรรมเหล่านี้ต่อไปแม้จะมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบวิธีการบางอย่างของพิธีกรรมเหล่านั้นไปบ้างเพื่อให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตในปัจจุบัน โดยมีการประยุกต์เอาวิถีชีวิตแบบใหม่เข้ามาใช้ในพิธีกรรมเพิ่มมากขึ้นเพื่อความสะดวกแก่ผู้เข้าร่วมพิธีกรรม แต่ความเชื่อความเป็นเอกลักษณ์ของชาวไทญ้อไม่มีการเปลี่ยนแปลงและยังคงดำรงอยู่กับชาวไทญ้อภายในตำบลต่อไป

บรรณานุกรม

จำนง อติวัฒนสิทธิ์ และคณะ. (2543). **สังคมวิทยา**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ณรงค์ เส็งประชา. (2541). **มนุษย์กับสังคม**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

ศิริกมล สายสร้อย. (2540). **วิถีชีวิตของชาวไทยในอำเภออรัญประเทศ**. สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (อัครา).

เสกสรร มรุลำภังสรรค์. (2547). **องค์กรแห่งการเรียนรู้**. สืบค้นเมื่อ 7 มีนาคม 2558, http://www.pr.kmutt.ac.th/index.php?option=com_content&view=category&id=10&Itemid=136